

УДК 81'276'42:316.77

DOI: 10.18524/2307-4604.2025.2(55).349724

ТЕОРЕТИЧНІ ОСНОВИ ДОСЛІДЖЕННЯ ФАХОВОГО ДИСКУРСУ

Прима В. В.

кандидат філологічних наук, доцент

Державний торговельно-економічний університет

ORCID iD: <https://orcid.org/0000-0001-7331-9950>

Researcher ID: AFI-4861-2022

У статті розглядаються теоретичні засади дослідження фахового дискурсу як міждисциплінарного явища, яке об'єднує мовні, соціальні, когнітивні та культурні аспекти комунікації в професійному середовищі. Автори наголошують на тому, що фаховий дискурс є не лише засобом передачі інформації, а й інструментом організації професійної взаємодії, формування норм поведінки та підтримання специфічних соціальних і культурних моделей у межах професійної спільноти. Проаналізовано різні теоретичні підходи до вивчення дискурсу, зокрема когнітивний, соціолінгвістичний, критичний та прагматичний, підкреслюючи їхню роль у виявленні процесів продукування смислів, закріплення соціальних і професійних норм, а також стратегій комунікації, які використовуються учасниками фахового спілкування.

Особлива увага приділена специфіці фахового дискурсу як соціолінгвістичного процесу, де мовлення регулюється професійними нормами, термінологією та стилістичними вимогами. У статті також розглядається класифікація дискурсу за формою подачі мовного матеріалу, виділяючи усний та письмовий дискурс, з огляду на їхні функціональні особливості: усний дискурс характеризується гнучкістю та динамічністю, тоді як письмовий — структурованістю та формалізованістю, що враховує затримане сприйняття.

Крім того, дискурс аналізується як динамічне явище, що постійно змінюється під впливом соціальних, культурних та когнітивних чинників професійної діяльності. Розглянуто його роль у формуванні професійних знань, регуляції взаємодії між учасниками та підтриманні ціннісних і комунікативних стандартів у професійних спільнотах. Стаття підкреслює важливість комплексного підходу до дослідження фахового дискурсу для розуміння його функцій у сучасній професійній комунікації.

Ключові слова: фаховий дискурс, професійна комунікація, когнітивний підхід, соціолінгвістичний підхід, критичний дискурс-аналіз, прагматичний підхід, текст.

THEORETICAL APPROACHES TO PROFESSIONAL DISCOURSE RESEARCH

Pryma V. V.

PhD in Philology (Germanic Languages), Associate Professor
State University of Trade and Economics

The article examines the theoretical foundations for the study of professional discourse as an interdisciplinary phenomenon that integrates linguistic, social, cognitive, and cultural aspects of communication in professional settings. The authors emphasize that professional discourse is not only a means of transmitting information but also a tool for organizing professional interaction, shaping behavioral norms, and maintaining specific social and cultural models within professional communities. Various theoretical approaches to the study of discourse are analyzed, including cognitive, sociolinguistic, critical, and pragmatic perspectives, highlighting their role in revealing processes of meaning-making, reinforcing social and professional norms, and identifying communication strategies employed by participants in professional interactions.

Particular attention is given to the specificity of professional discourse as a sociolinguistic process, where speech is regulated by professional norms, terminology, and stylistic requirements. The article also discusses the classification of discourse based on the form of language presentation, distinguishing between oral and written discourse with regard to their functional features: oral discourse is characterized by flexibility and dynamism, whereas written discourse is marked by structure and formalization, taking into account delayed perception.

Furthermore, discourse is analyzed as a dynamic phenomenon that constantly evolves under the influence of social, cultural, and cognitive factors of professional activity. Its role in the formation of professional knowledge, regulation of interactions among participants, and maintenance of value and communicative standards in professional communities is examined. The article emphasizes the importance of a comprehensive approach to studying professional discourse to understand its functions in contemporary professional communication.

Keywords: professional discourse, professional communication, cognitive approach, sociolinguistic approach, critical discourse analysis, pragmatic approach, text.

Вступ. Поняття дискурсу вже давно перестало обмежуватися суто лінгвістичним тлумаченням і сьогодні осмислюється як міждисциплінарне явище, що поєднує мовні, соціальні, психологічні та культурні виміри. Він формується не ізольовано, а завжди зумовлений конкретною комунікативною ситуацією та контекстом спілкування. На відміну від тексту як відносно сталої та завершеної структури, дискурс має процесуальний, динамічний характер, оскільки виникає й трансформується безпосередньо під час взаємодії комунікантів

(Гудзь, 2012). Його смислове наповнення визначається не лише мовними одиницями, а й сукупністю позамовних факторів, що впливають на розуміння висловлювань. У цьому контексті дискурс слід розглядати не тільки як засіб передавання інформації, а й як механізм регуляції соціальної поведінки, через який відтворюються соціальні ролі та культурні норми. (Корсун, 2025: 64).

Сучасна наукова література вказує на помітну диференціацію між різними різновидами дискурсу. Так, академічний дискурс характеризується логічною впорядкованістю, точністю та аргументованістю викладу, тоді як неофіційне усне спілкування вирізняється спонтанністю, використанням розмовної лексики й доступних для широкого кола мовців виразів. Формування дискурсу значною мірою зумовлюється культурними нормами, ідеологічними установками та владними відносинами в суспільстві, адже саме вони окреслюють межі допустимих і результативних мовних моделей у певних комунікативних умовах. Попри значний обсяг наукових праць, проблема глибинної природи академічного дискурсу та методів аналізу його мовних реалізацій залишається дискусійною (Мартинюк, 2011). Це підкреслює складність даного явища й необхідність його всебічного дослідження з урахуванням взаємозв'язку мовних, психологічних, соціальних і культурних чинників.

Методи дослідження. Для вивчення фахового дискурсу у статті використано комплексний міждисциплінарний підхід, що поєднує лінгвістичні, соціолінгвістичні та когнітивні методи. Основними методами дослідження стали: *Аналіз літературних джерел та наукових праць* — дозволяє з'ясувати теоретичні підходи до вивчення дискурсу, розкрити історію формування понять «дискурс» і «фаховий дискурс», а також простежити розвиток когнітивних, соціолінгвістичних, критичних та прагматичних підходів. *Контент-аналіз текстів професійного спрямування* — використовується для виявлення специфічних мовних засобів, термінології, стилістичних та комунікативних особливостей фахового дискурсу. Цей метод дозволяє оцінити, як професійні тексти відображають соціальні, культурні та когнітивні аспекти комунікації. *Когнітивний аналіз дискурсу* — спрямований на дослідження процесів формування смислів у свідомості учасників професійної комунікації, зокрема ролі пам'яті, уваги, мислення та попереднього досвіду у сприйнятті та продукуванні фахових текстів. *Соціолінгвістичний підхід* — застосовується

для вивчення впливу соціальних ролей, статусів, норм та професійного середовища на мовлення, а також для аналізу взаємозв'язку між текстом і соціальною практикою. *Порівняльний та системний аналіз* — дозволяє зіставляти різні форми дискурсу (усний і письмовий), досліджувати їхню структуру, функції та залежність від контексту. Завдяки поєднанню зазначених методів, дослідження забезпечує цілісне розуміння фахового дискурсу як динамічного явища, що взаємодіє із соціальними, культурними та когнітивними чинниками професійної діяльності.

Результати та обговорення. У сучасному дискурс-аналізі (Коваль, 2024), що сформувався на стику лінгвістики, філософії, соціології та психології, поняття дискурсу дедалі частіше осмислюється не лише як форма мовленнєвої діяльності, а як потужний механізм впливу на колективну свідомість, засіб конструювання соціальних смислів і нормативних уявлень (Dijk, 1997: 118). У межах такого підходу мова розглядається не як нейтральний інструмент передавання інформації, а як активний чинник соціальної дійсності, що бере участь у формуванні уявлень про світ, цінностей і моделей поведінки. Саме це пояснює підвищений інтерес дослідників до мовних практик, які не просто відображають об'єктивну реальність, а безпосередньо беруть участь у її створенні та переосмисленні.

Через дискурс індивіди не лише вступають у комунікацію, але й відтворюють усталені соціальні відносини, закріплюють ієрархії, підтримують або, навпаки, піддають сумніву існуючі структури влади та домінуючі ідеології. У цьому сенсі дискурс постає як простір взаємодії мовного й соціального, де індивідуальний досвід переплітається з колективними уявленнями. Саме тому аналіз дискурсу дає змогу виявити приховані механізми впливу, ідеологічні настанови та ціннісні орієнтири, що закладені у мовленні. Такий підхід робить дискурс-аналіз ефективним і методологічно значущим інструментом гуманітарних наук, здатним комплексно пояснювати процеси соціальної комунікації та культурної взаємодії. (Прима, 2022).

Вагому роль у становленні наукових уявлень про дискурс відіграли філософські підходи, у межах яких комунікація осмислюється як соціально зумовлений процес. Зокрема, Ю. Габермас трактував дискурс як спосіб досягнення порозуміння між учасниками спілкування через раціональну аргументацію, що ґрунтується на принципах рівноправності комунікантів і необхідності обґрунтування висунутих твер-

джень (Єрмоленко, 1999: 47). У такому баченні дискурс виходить за межі суто мовного феномену й постає як засіб формування спільного смислового простору, у межах якого здійснюється пошук консенсусу та вироблення етичних засад суспільної взаємодії.

Інший важливий вимір осмислення дискурсу пов'язаний із концепціями М. Фуко, який наголошував на тому, що мовні практики не є пасивним відображенням дійсності, а виконують активну конструювальну функцію. На його думку, саме через дискурс формується система знань про світ, встановлюються межі допустимого й недопустимого у висловлюваннях, а також визначається, які смисли набувають статусу «нормативних» у певний історичний період (Armstrong, 2015). Таким чином, дискурс у фукіанському розумінні тісно пов'язаний із владою та знанням, оскільки контроль над мовними практиками означає контроль над способами інтерпретації реальності.

У сучасних наукових розвідках цей підхід отримує подальший розвиток, зокрема в працях А. Приходька, який розглядає дискурс як багатовимірний соціальний і лінгвокультурний феномен. Дослідник акцентує увагу на тому, що дискурс поєднує в собі комунікативні та когнітивні процеси, відображаючи не лише мовну діяльність, а й особливості мислення, культурного досвіду та соціальної взаємодії учасників спілкування. Особливого значення надається відкритості дискурсу, його неперервному характеру та зумовленості конкретною комунікативною ситуацією. При цьому підкреслюється, що межі дискурсу не є сталими чи наперед заданими, а постійно змінюються під впливом історичних, соціальних і культурних трансформацій (Приходько, 2008: 23–24]. Такий підхід дозволяє розглядати дискурс як динамічну систему, що перебуває у постійному процесі розвитку та переосмислення.

Слід зважати на те, що наукове поле дослідження дискурсу відрізняється значною неоднорідністю: цей термін має велику кількість визначень, які нерідко не збігаються між собою. Як зауважує Н. Шерстюк, поняття «дискурс» сьогодні позбавлене єдиного загальноприйнятого тлумачення, а його інтерпретація визначається обраним методологічним підходом і конкретною галуззю застосування (Шерстюк, 2013: 50). Унаслідок цього в сучасній науці відсутнє універсальне визначення, яке могло б повною мірою охопити всі варіанти використання даного терміна. На думку Л. Клименко, розмаїття теоретичних підходів і дослідницьких завдань трансформує усталені

уявлення про текст, стиль, діалог і мову, формуючи складну систему взаємопов'язаних понять (Клименко, 2025: 57).

Важливим є також розуміння дискурсу як складного явища, у межах якого поєднуються мовленнєві процеси та соціальні чинники. У концепції Т. ван Дейка дискурс трактується як сукупність соціально зумовлених практик, пов'язаних із створенням, поширенням і сприйняттям текстів, що функціонують у межах певного ідеологічного простору та сприяють його відтворенню (Dijk, 1997: 118). Учений наголошує на тісному зв'язку дискурсу з когнітивними структурами, зокрема з ментальними моделями, через які індивіди інтерпретують соціальну реальність.

У такому підході аналіз дискурсу не може обмежуватися суто текстуальним рівнем, адже необхідно враховувати соціальні умови його продукування, комунікативні ролі учасників, інституційний контекст, а також способи інтерпретації, що активуються в процесі сприйняття повідомлення. Саме поєднання мовних, соціальних та когнітивних параметрів дає змогу виявити приховані ідеологічні смисли, закладені в дискурсі. У цьому сенсі дискурс постає не лише як форма комунікації, а й як інструмент впливу та соціального контролю, через який закріплюються певні уявлення, норми та моделі поведінки в суспільстві.

Оскільки дискурс виникає та функціонує виключно в контексті, науковці неодноразово наголошують на його тісній залежності від конкретних комунікативних ситуацій, у межах яких відбувається взаємодія мовців. Саме включення тексту в реальну або уявну комунікативну подію — з урахуванням її учасників, їхніх намірів, соціальних ролей, просторово-часових умов та культурних передумов — надає йому статусу дискурсу (Романченко, 2019). У такому розумінні текст перестає бути ізольованим мовним утворенням і набуває динамічного характеру, оскільки його смисл формується та трансформується в процесі комунікації.

За подібного підходу будь-яке висловлювання, відірване від ситуації спілкування, не може розглядатися як дискурс у повному значенні цього поняття, адже поза контекстом воно втрачає значну частину свого смислового та прагматичного навантаження. Важливими стають не лише мовні засоби, а й позамовні чинники — інтенції мовців, попередній досвід комунікації, спільні знання та очікування учасників. Таким чином, дискурс постає як результат складної взаємодії

тексту й контексту, де значення не є наперед заданим, а формується в процесі інтерпретації.

У сучасній лінгвістичній науці все більшого значення набуває усвідомлення соціальної функції дискурсу. Як зазначає М. Емміт, у багатьох випадках дискурс не обмежується відображенням уже наявних соціальних відносин, а активно бере участь у їх підтриманні, відтворенні, конструюванні або навіть трансформації (Emmitt M., Pollock J., 1997). Через мовні практики закріплюються соціальні ролі, ієрархії, норми та цінності, а також формуються уявлення про допустимі моделі поведінки в суспільстві.

Такий підхід відкриває можливість розглядати мовлення як один із важливих чинників соціальних змін, адже зміна дискурсивних практик може призводити до переосмислення усталених соціальних структур і відносин. У цьому контексті дискурс постає не лише як об'єкт лінгвістичного аналізу, а як дієвий інструмент впливу на суспільні процеси, що здатен формувати громадську думку, транслювати ідеології та сприяти як збереженню, так і оновленню соціального порядку. Саме тому дослідження дискурсу виходять за межі суто мовознавчих завдань і набувають міждисциплінарного характеру, поєднуючи лінгвістичний, соціологічний і культурологічний підходи.

Проблема розмежування понять тексту й дискурсу й надалі залишається предметом активних наукових дискусій. У багатьох дослідженнях ці терміни нерідко використовуються як синонімічні, проте детальніший аналіз засвідчує їхню принципову відмінність. Текст зазвичай розглядається як відносно автономний мовний продукт, що має завершену структуру, внутрішню організацію та фіксований зміст. Натомість дискурс трактується як процесуальне явище, яке охоплює не лише сам текст, а й умови його створення, інтерпретації та функціонування в конкретному соціокультурному середовищі (Селіванова, 2006: 153).

У межах такого підходу дискурс постає як результат взаємодії мовних, соціальних, прагматичних і культурних чинників, що впливають на формування смислу. Він не може існувати поза ситуацією спілкування, адже його значення змінюється залежно від ролей учасників комунікації, їхніх інтенцій, попереднього досвіду та контексту взаємодії. Саме це дозволяє розглядати дискурс як динамічне утворення, тісно пов'язане з процесом комунікації та умовами середовища, у яких здійснюється мовленнєва діяльність. Такий погляд розширює

межі лінгвістичного аналізу, поєднуючи його з соціальними й культурними аспектами мовлення.

Важливим аспектом аналізу дискурсу є його внутрішня градація, яка дозволяє глибше зрозуміти структуру та функціонування мовного явища. Така градація передбачає врахування не лише основних подій або центральних елементів дискурсу, а й супутніх чинників, що впливають на його зміст і сприйняття. Сюди входять різноманітні обставини, що визначають перебіг подій, фонову інформацію, яка створює необхідний контекст для їхнього осмислення, оцінки та реакції учасників комунікації, а також дані, що пов'язують зміст дискурсу з конкретною соціальною та культурною реальністю (Тхоровська, 2022).

Внутрішня градація дискурсу дозволяє виділити рівні його організації: від окремих висловлювань і мовних одиниць до загальних тем, наративних структур та ідейних ліній. Аналізуючи ці рівні, дослідник може простежити, як формуються смисли, яким чином вони взаємодіють із зовнішнім контекстом і як дискурс відображає або конструює соціальні відносини. Крім того, врахування внутрішньої градації сприяє розумінню механізмів інтеграції різноманітних елементів дискурсу, виявленню його когнітивних та прагматичних особливостей, а також оцінці того, як текст і контекст взаємодіють у процесі створення значення. Такий підхід дозволяє сприймати дискурс як багаторівневу систему, де кожен елемент, навіть другорядний, може впливати на загальну інтерпретацію та соціальну функцію мовного явища.

На нашу думку, важливим є також розрізнення підходів до дослідження дискурсу, оскільки різні методології дозволяють по-новому поглянути на його природу та функції. Зокрема, когнітивна перспектива надає можливість відстежити процеси формування смислів у свідомості комунікантів. Когнітивний підхід зосереджується на ментальних механізмах, що супроводжують розуміння, продукування та інтерпретацію мовлення, включаючи процеси уваги, пам'яті, мислення, уяви та прийняття рішень (Dijk T. A. Van, 2019).

Цей підхід дозволяє встановити зв'язок між мовною діяльністю та попереднім досвідом учасників комунікації, їхніми знаннями про світ, культурними схемами та когнітивними стратегіями, які вони застосовують у процесі спілкування. Крім того, когнітивний аналіз дискурсу відкриває можливість досліджувати, як формуються ментальні моделі ситуацій, як учасники інтерпретують приховані наміри співрозмовників, оцінюють інформацію та здійснюють її інтеграцію

у власну систему знань. Завдяки цьому можна глибше зрозуміти, як мовлення впливає на когнітивну діяльність людини, як виникають стереотипи, упередження та схеми очікуваної поведінки, а також як дискурс сприяє конструюванню смислів у соціальному та культурному вимірах. Таким чином, когнітивний підхід не лише збагачує лінгвістичний аналіз, а й відкриває перспективи для міждисциплінарних досліджень на межі лінгвістики, психології та соціології.

Інший підхід до вивчення дискурсу — соціолінгвістичний — акцентує увагу на тому, що мовлення не існує поза соціальними умовами. Він підкреслює важливість врахування соціального статусу учасників комунікації, прийнятих у суспільстві норм, правил взаємодії та соціальних відносин, у яких функціонує дискурс. У цьому контексті істотно не лише те, що саме висловлюється, а й хто говорить, до кого звертається, в якій соціальній та культурній ситуації відбувається спілкування і з якою метою (Щерба).

Соціолінгвістичний підхід дозволяє розглядати дискурс як соціальну подію, зміст і функції якої залежать від конкретних ролей мовців, їхнього статусу та взаємодії. Він показує, як мовні практики відображають і закріплюють соціальні ієрархії, ідеологічні установки та культурні очікування. Крім того, цей підхід дозволяє дослідити механізми впливу мовлення на поведінку учасників спілкування, формування соціальних смислів і норм, а також динаміку зміни цих норм у процесі комунікації. Таким чином, дискурс постає як інтерактивний соціальний феномен, у якому значення повідомлення формується не лише на рівні тексту, а й через соціальні позиції, ролі та взаємодії його учасників.

Не менш важливим є критичний підхід до вивчення дискурсу, особливо у дослідженнях, присвячених аналізу дискурсу влади. Цей напрямок досліджує, яким чином через мовлення відтворюються та легітимізуються домінуючі ідеології, що формують суспільне сприйняття (Максимчук, 2010: 5). Критичний дискурс-аналіз прагне виявити приховані механізми впливу, які через мову можуть сприяти маргіналізації певних соціальних груп або точок зору.

Окрім того, існують практичні підходи до дослідження дискурсу, що розглядають його як засіб досягнення конкретних комунікативних цілей. Прагматичний напрямок зосереджується на умовах застосування мовних засобів у конкретних ситуаціях, беручи до уваги наміри мовця, реакції адресата та функціональну завершеність висловлюван-

ня (Огієнко, 2012: 100). У такому контексті дискурс постає як стратегічна діяльність, спрямована на регулювання поведінки учасників комунікації та досягнення певного результату в процесі спілкування.

Наукові тексти та професійне спілкування демонструють, яким чином формується спеціалізований дискурс. За словами А. Павленко, у цьому випадку дискурс слід розглядати не просто як текст, а як явище, що функціонує в певному професійному контексті, дотримуючись відповідних норм, термінології та стилістичних особливостей (Павленко, 2020: 131). Це дає підстави розглядати формування фахового дискурсу як соціолінгвістичний процес, у якому мовлення регулюється професійним середовищем та його стандартами.

Виходячи з цього, варто звернути увагу на способи класифікації дискурсу в мовознавстві. Одним із основних критеріїв є форма подачі мовного матеріалу: дискурс може бути усним або письмовим. Усний дискурс зазвичай характеризується більшою динамічністю та гнучкістю, значною мірою залежить від конкретної ситуації спілкування та реакцій співрозмовника. Натомість письмова форма дискурсу прагне до чіткої структурованості та формалізації, оскільки створюється з урахуванням того, що сприйняття тексту відбувається із затримкою й не завжди супроводжується безпосереднім зворотним зв'язком (Гудзь, 2012).

Висновки. Фаховий дискурс розглядається як багатомірне явище, що поєднує мовні, соціальні, когнітивні та культурні аспекти комунікації у професійному середовищі. Його аналіз вимагає врахування не лише тексту, а й умов його створення, інтерпретації та функціонування. Різні теоретичні підходи до вивчення дискурсу — когнітивний, соціолінгвістичний, критичний та прагматичний — дозволяють виявити специфіку формування смислів, соціальних норм і комунікативних стратегій у професійній комунікації. Формування фахового дискурсу є соціолінгвістичним процесом, у межах якого мовлення регулюється професійним середовищем через термінологію, стилістичні норми та правила взаємодії. Усний і письмовий дискурс мають різну структуру та функціональні особливості: усний дискурс характеризується динамічністю та гнучкістю, тоді як письмовий — формалізованістю та чіткою організацією. Вивчення фахового дискурсу як динамічного та контекстуально зумовленого явища сприяє кращому розумінню механізмів професійної комунікації, взаємодії між учасниками та способів формування професійних знань і компетенцій.

Список літератури

- Гудзь Н. Генезис поняття «дискурс» у сучасній лінгвістиці. *Наукові записки КДПУ ім. В. Винниченка. Серія: Філологічні науки (мовознавство)*. 2012. № 105. С. 442–445.
- Єрмоленко А. М. Комунікативна практична філософія : підручник. К. : Лібра, 1999. 488 с.
- Клименко Т. І. Поняття дискурсу в сучасній лінгвістиці. *Сучасні лінгвістичні дискурси: проблеми та реалії* : тези доп. науково-метод. семінару. Київ, 2025. С. 55–57.
- Коваль О. М., Коваленко І. А. Дискурс-аналіз як метод дослідження проблем державної безпеки. *Право та державне управління*. 2024. № 4. С. 406–413.
- Корсун С. В. Проблеми дискурсу в лінгвістиці. *Сучасні лінгвістичні дискурси: проблеми та реалії* : тези доп. науково-метод. семінару. Київ, 2025. С. 64–66.
- Максимчук О. Л. Політичний дискурс: особливості та функції. *Мова і культура*. Київ : Видавничий дім Дмитра Бураго, 2010. Вип. 13, т. 8(144). С. 71–75. URL: <http://eprints.zu.edu.ua/6987/1/00molpdo.pdf> (дата звернення: 16.10.2025).
- Мартинюк А. П. Словник основних термінів когнітивно-дискурсивної лінгвістики. Харків : ХНУ ім. Каразіна, 2011. 145 с.
- Огієнко І. С. Дискурс та підходи до його аналізу: погляди на проблему сучасних англomовних дослідників. *Наукові записки [Національного університету «Острозька академія»]*. 2012. № 23. С. 98–102.
- Павленко А. Г. Поняття дискурсу в сучасному мовознавстві. *Актуальні питання філології та методики викладання мов*. 2020. № 15. С. 129–136.
- Прима В. В. Дискурс: погляди науковців на визначення та предмет вивчення. *Закарпатські філологічні студії*. 2022. Т. 2, № 22. С. 98–103.
- Приходько А. М. Концепти і концептосистеми в когнітивно-дискурсивній парадигмі лінгвістики. Запоріжжя : Прем'єр, 2008. 332 с.
- Романченко А. П. Елітарна мовна особистість у просторі наукового дискурсу : комунікативні аспекти : монографія. Одеса, 2019. 542 с.
- Селіванова О. Сучасна лінгвістика : термінологічна енциклопедія. Полтава : Довкілля-К, 2006. 716 с.
- Тхоровська С. Метод дискурс-аналізу: поняття та застосування (на прикладі ідеологічного дискурсу). *Молодий вчений*. 2022. № 2. С. 104–107.
- Шерсток Н. Дискурс: від становлення поняття до соціально-конструкціоністських теорій дискурс-аналізу. *Нова парадигма. Філософія*. 2013. № 114. С. 50–58.
- Щерба Д. В. Соціолінгвістичний підхід до вивчення фахового дискурсу / Д. В. Щерба. *Мовні і концептуальні картини світу* : зб. наук. пр. Київ : Логос, 2007. Ч. 3. С. 229–232. URL: <http://eprints.zu.edu.ua/9342/1/07sdvspd.pdf> (дата звернення: 20.09.2025).
- Armstrong P. The discourse of Michel Foucault: A sociological encounter. *Critical Perspectives on Accounting*. 2015. No. 27. P. 29–42.

- Dijk T. A. van. *Discourse as Structure and Process*. London : SAGE Publications, 1997. 368 p.
- Dijk T. A. van. *Critical discourse studies: A sociocognitive approach*. *Methods of Critical Discourse Analysis*. 2019. No. 2. P. 62–86.
- Emmitt M., Pollock J. *Language and learning: an introduction for teaching*. Melbourne : Oxford University Press, 1997. 288 p.

References

- Armstrong, P. (2015). The discourse of Michel Foucault: A sociological encounter. *Critical Perspectives on Accounting*, 27, 29–42.
- Dijk, T. A. van. (1997). *Discourse as structure and process*. SAGE Publications.
- Dijk, T. A. van. (2019). *Critical discourse studies: A sociocognitive approach*. *Methods of Critical Discourse Analysis*, 2, 62–86.
- Emmitt, M., & Pollock, J. (1997). *Language and learning: An introduction for teaching*. Oxford University Press.
- Hudzh, N. (2012). Henezys poniattia «dyskurs» u suchasnyy linhvistytsi [Genesis of the concept «discourse» in modern linguistics]. *Scientific Notes of KDPU. Series: Philological Sciences*, 105, 442–445 [in Ukrainian].
- Klymenko, T. I. (2025). Poniattia dyskursu v suchasnyy linhvistytsi [The concept of discourse in modern linguistics]. In *Modern Linguistic Discourses: Problems and Realities* (pp. 55–57). Kyiv [in Ukrainian].
- Koval, O. M., & Kovalenko, I. A. (2024). Dyskurs-analiz yak metod doslidzhennia problem derzhavnoi bezpeky [Discourse analysis as a method of studying national security problems]. *Law and Public Administration*, 4, 406–413 [in Ukrainian].
- Martyniuk, A. P. (2011). *Slovnnyk osnovnykh terminiv kohnityvno-dyskursyvnoi linhvistyky* [Dictionary of basic terms of cognitive-discursive linguistics]. Karazin Kharkiv National University [in Ukrainian].
- Maksymchuk, O. L. (2010). Politychnyi dyskurs: osoblyvosti ta funktsii [Political discourse: features and functions]. *Mova i kultura* [Language and culture] (Iss. 13, vol. 8(144), pp. 71–75). Vydavnychiy dim Dmytra Buraho. <http://eprints.zu.edu.ua/6987/1/00molpdo.pdf> [in Ukrainian].
- Ohiienko, I. S. (2012). Dyskurs ta pidkhody do yoho analizu: Pohliady na problemu suchasnykh anhlomovnykh doslidnykiv [Discourse and approaches to its analysis: Views on the problem of modern English-speaking researchers]. *Scientific Notes [of Ostroh Academy]*, 23, 98–102 [in Ukrainian].
- Pavlenko, A. H. (2020). Poniattia dyskursu v suchasnomu movoznavstvi [The concept of discourse in modern linguistics]. *Actual Issues of Philology and Methods of Language Teaching*, 15, 129–136 [in Ukrainian].
- Pryma, V. V. (2022). Dyskurs: Pohliady naukovtsiv na vyznachennia ta predmet vyvchennia [Discourse: Scientists' views on the definition and subject of study]. *Transcarpathian Philological Studies*, 2(22), 98–103 [in Ukrainian].

Prykhodko, A. M. (2008). *Kontsepty i kontseptosystemy v kohnityvno-dyskursyvni paradymhi linhvistyky* [Concepts and concept systems in the cognitive-discursive paradigm of linguistics]. Premier [in Ukrainian].

Romanchenko, A. P. (2019). *Elitarna movna osobystist u prostori naukovooho dyskursu: Komunikatyvni aspekty* [Elite linguistic personality in the space of scientific discourse: Communicative aspects]. Odesa [in Ukrainian].

Selivanova, O. (2006). *Suchasna linhvistyka: Terminolohichna entsyklopediia* [Modern linguistics: Terminological encyclopedia]. Dovkillia-K [in Ukrainian].

Sherstiuk, N. (2013). *Dyskurs: vid stanovlennia poniattia do sotsialno-konstruktionistskykh teorii dyskurs-analizu* [Discourse: from the formation of the concept to social constructionist theories of discourse analysis]. *Nova Paradyhma* [New Paradigm], (114), 50–58. [in Ukrainian].

Shcherba, D. V. (2007). *Sotsiolinhvistychnyi pidkhid do vyvchennia fakhovoho dyskursu. Movni i kontseptualni kartyny svitu* (P. 3, pp. 229–232). Lohos. <http://eprints.zu.edu.ua/9342/1/07sdvspd.pdf> [in Ukrainian].

Tkhorovska, S. (2022). *Metod dyskurs-analizu: Poniattia ta zastosuvannia (na prykladi ideolohichnoho dyskursu)* [Discourse analysis method: Concept and application (on the example of ideological discourse)]. *Young Scientist*, 2, 104–107 [in Ukrainian].

Yermolenko, A. M. (1999). *Komunikatyvna praktychna filosofiiia* [Communicative practical philosophy]. Libra [in Ukrainian].

Стаття надійшла до редакції 20.10.2025 року